

# Méhészeti Közlöny

**AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKLAPJA.**

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ár egy évre 2 frt, félévre 1 frt.

A méhészetre vonatkozó közlemények  
a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez  
ezimzendők.  
Kolozsvár, (Belmagyarutca 2. sz.)

Rendes tagok 2 frt, körli tagok 1 frtot  
fizetnek,  
melyért a „Méhészeti Közlöny“-t  
ingyen kapják.

**Kéziratok nem adatnak vissza.**

## Elnöki megnyitó

az Erd. r. méhész-egylet 1892 jan. 31-én tartott közgyűlésen.

Tisztelt közgyűlés!

Ha visszapillantunk egyesületünk múlt évi működésére: megtaláljuk a céltudatos, kitartó munka sikerét.

A múlt évben is az az eszme volt munkásságunk irányítója, melyre az alapot helyeztük s ugyanazon az úton haladva tovább, melyen eddig sikerült a célt megközelítenünk, habár nem is számolhatunk be nagyobb szabású alkotásokkal, a csöndesen és kitarással végzett, programmszerű alapvető munkásság eredményei felett megnyughatunk.

Valamely egyesület életképességének bírálatánál a közvélemény legérthetőbben szól, a tagsági forgalom csalhatatlan számadataiban. Egyesületünk e tekintetben is megnyughatik az eredmény felett. Mert a múlt évben is, százat jóval felülhaladta, az új tagok száma s a szaporulat az előbbi év adataival is kedvezőbb arányt tüntet fel, úgy hogy a múlt év végén 1036 beirt tagunk volt, s ha ez adatok mellett figyelembe vesszük még, hogy összes tagjaink majdnem egy harmada a Királyhágón túli részekből való, s hogy alig van vármegye, honnan ne sorakozott volna méhésztág egyesületünkbe: e körülményben, kétségen kívül, az önzetlen munka elismerése nyilvánul a testvérhaza méhészi táborából s ha tekintetbe vesszük végül, hogy a Királyhágón túli részekben már méhészkörünk

***Az „Erdélyi Gazda“ önálló melléklete.***

is van (Székes-Fehérvár) s hogy az újabb időben ott megindult mozgalom mihamarább több és több méhészkör létesülésére fog vezetni, tagadhatlan, hogy az erd. részi méhész-egylet rövid idő alatt oly tért foglalt el hazánkban, melyre ha nem is öntelten, de meglelégedéssel tekinthet.

A mily arányban szaporodtak rendes tagjaink, oly arányban alakultak méhész-köreink is. A múlt évben alakult meg a kalotaszegi méhész-kör B.-Hunyad központtal és a miklósfalvi; továbbá még a múlt évben kezdettek meg az előmunkálatok a négyfalusi (Brassóm.) és m.-lédasi méhész-körök megalakítása iránt, melyek ma már megvannak alakulva.

A múlt év végéig 10 méhész-körünk volt mintegy 400 taggal, melyek, egyet kivéve, virágzó állapotban vannak, kitartóan, szakszerűen munkálkodnak a nemes czél érdekében.

Egyletünk a múlt évben összesen 141 taggal szaporodott.

Vagyoni viszonyainkról szólva, örömmel tapasztaljuk, hogy vagyón-mérlegünkben az egyensúly annyiban helyreállott, a mennyiben a folyó bevételek a kiadásokat fedezik, sőt némi felesleg is marad. Hogy azonban a jövő évre előirányzott kiadások a rendes bevételekből nem fedezhetők, onnan van, hogy azok a terhek, melyekre fedezetet nem nyújtanak rendes bevételeink, az előző évekről maradtak fenn; mindazonáltal e miatt legkisebb aggályra sem lehet okunk, mert ezek a terhek idővel törleszthetők lesznek.

Ezt a kedvező és várt egyensúlyt csak a legszigorubb takarékoság mellett érhattük el s ugyanazon elveket kell továbbra is követnünk, hogy gondoskodhassunk megfelelő alaptőkéről. De másfelől nem vonulhatunk félre oly kiadások elől sem, melyek csak közvetve gyümölcsözők ugyan, — de a méhészet fejlődésével s így a közjó előmozdításával, minden méhésznek hasznára lehetnek.

Ilyen kiadásként szerepel a múlt évi számadásunkban a körök részére tagsági díjpotlék czimén, alapszabályunk értelmében kiadott 56 frt; 100 frank jutalomdíj pályamunkákra és a temesvári méhészeti kiállítás költségei; ide számítva a képviseltetés költségeit is. Ilyen kiadás gyanánt leend felvéve választmányunk ajánlata folytán ez évi költségvetésünkbe 400 frt a Budapesten 1892-ben tartandó német-osztrák-magyar méhészek vándorgyűlése és kiállítása költség-fedezetére.

Kétségtelen, hogy rendes bevételeinkkel aligha arányitható eme rendkívüli kiadás és a rendes bevételekből esetleg csak több év alatt leend törleszthető ez újabb teher, de: most e kiállításához fontos méhészeti érdekek fűződnek, mert ez a kiállítás leend hivatva, hogy bérczes hazánk kiváló méhészeti productumait a világ piacán bemutathassuk s ezzel tanuságot tegyünk arról a haladásról, melyet alig 10 év alatt tettünk; most ezúttal kiváló alkalom fog nyílani annak bebizonyítására, hogy immár elég erősek vagyunk arra, hogy a többi társsegyletekkel együtt a versenytéren megjelenhessünk, mindezeknél fogva egyletünknek nagyobb áldozattól sem lehet kitérnie, hacsak nem akarja a kedvezőtlen véleményt maga ellen provokálni.

Választmányunk a múlt évben is, úgy a rendes, mint rendkívüli üléseiben odaadó tevékenységet fejtett ki a méhészet érdekében, követve eddigi munkaprogramját.

Mint kiválóbb mozzanatot felemlitem a méhészkörök alakítása körül kifejtett tevékenységén kívül, ama intézkedését, hogy a temesvári méhészcgressuson képviseltette a méhészegyletet 2 küldöttjével s ezzel alkalmat nyújtott arra, hogy a társsegyletekkel való személyes érintkezés és közvetlen tapasztalat elvitathatlan előnyeit megszerezzék, ezzel is hozzájárulván azon út egyengetéséhez, mely minden méhészt és minden méhészegyesületet ugyanazon közös cél felé vezet, mely kiküldetés előnyös következményei fényesen be is bizonyították, hogy egyesületünk választmánya ebben a kérdésben is a helyes úton járt.

A temesvári kiállítás körüli tevékenységünk e határon túl nem mehetett; a collectív kiállítás létesítéséről le kellett mondanunk, egyfelől a meghívás idejében tapasztalt, általános kedvezőtlen méhészeti kilátások miatt, másfelől kedvezőtlen anyagi viszonyaink miatt.

A méhészeti oktatás körül úgy az elméleti, mint a gyakorlati téren, a múlt évben is követtük az előző évek példáját, sőt fokozottabb mérvben. Téli estélyeink kiváló látogatottsága fényesen bizonyította annak, hogy nyilvános előadásaink megnyerték a közönség rokonszenvét, hogy azok még ez idő szerint szükségpótlók a méhészeti szakoktatás terén; másfelől a gyakorlati oktatás terén se maradtunk hátrább, mint más években; most a köztelken 1891.

évtől fogva érvényesített önálló kezelési rendszer mellett a tapasztalati ösmeretterjesztés iránti törekvésünk teljes mértékben érvényesült, szakképzett és lelkes méhészeket bizván meg a teendőik végzésével, ki feladatának teljes mértékben meg is felelt.

Az eddigi tapasztalat bizonyítja, hogy munkaprogramunk helyes és a megoldás eszközei is helyesen voltak megválasztva. De a nagy feladat, mely megoldásra vár, nemcsak további kitartó munkát, hanem a munkaprogram fokozatos kibővítését is igényli; a keret, melyben a szoros értelemben vett alapvető munka mozgott, megfelelően, kibővítendő; újabb és újabb eszközökről kell gondoskodnunk, melyek a méhészet, e fontos gazdasági ág fölvirágzását leendnek hivatva előmozdítani. A jövő év feladata leend a méz és méhészeti termények legjobb értékesítésének fontos kérdését akként megoldani, hogy lehető legnagyobb jövedelmet biztosítson a termelőnek; árucarnokok vagy közraktárak előlegezési intézménnyel egybekötve, oly alapokon, melyek a termelőre nézve a lehető legnagyobb előnyöket biztosítják.

A vámkérdés várva-várt rendezése, vidéken a lelkiismeretlen méz és méhészeti termények oly gyakori és ellenőrzés nélküli hamisításának ellen állani.

A méhészeti szakoktatás kérdésének végleges rendezése, kötelező kiterjesztése az állami és felekezeti népiskolákban, tanítóképezdékben s ezzel kapcsolatosan megfelelő számu mintaméhészek beállítása.

Méhészeti kiállítások rendezése, mely fontos kérdésben az összes egyesületek között solidaritás létesítendő.

Kebli ügyeinkről szólva, méhészkörök létesítése, hogy az ország minél több pontján legyen a méhészeti eszméknek egy-egy világitó őrtornya, tőkegyűjtés, mely hivatva leend, hogy az anyagegyelet munkásságát ne bénítsa az anyagi gond, s oly mérvű önállóságot biztosítson, hogy minden körülmények között képes legyen feladatának megfelelni.

Végül felemlitem a méhészeti iskola felállításának nagy horderejű kérdését. Ez iskola lenne hivatva, hogy a méhészet számára szakembereket neveljen, minek jelenlegi hiánya egyik legfőbb ok, hogy nem vagyunk képesek kiaknázni a méhészetben kínálkozó roppant vagyont, hogy nagyobb gazdaságok mellett nem létesülhetnek megfelelő méhészetek.

Eme nagy feladatok várnak még megoldásra. Ezek hívnak munkára a jövőben. Követve továbbra is az eddig követett jelszót: »a kitartó munka mellett csak előre!«

Remélem, hiszem, hogy egyesületünk jövőre is ki fogja venni a maga osztályrészét — mint eddig tette — a munkából, de egyzersmind megérdemlett jutalmául elismerés és az utókor hálája fogja követni.

Kitartást és sikert kívánva munkánkra, az ülést ezennel megnyitom.

**Br. Bánffy Ernő.**

## Mit tartsunk a Neiszer-kaptár és kezelésmód felől?

Az egylet tulajdona. Minden jog fenntartatik.

Igy mindjárt: tévedésben van arra nézve, hogy az anyát a magasabb hőmérséklet vonzaná felfelé oly ellenállhatatlanul, hogy sem csatorna, sem rács által nem lehet a mézkamrától visszatartani, mert az anya a legforróbb nyárban is hajlandó felmenni a mézkamrába, holott ilyekor a kaptár alsó része is oly meleg, mint a felső; sőt felmegy, ha odafönt szellőztető nyílás is van, jóllehet így a felsőrész hűvösebb az alsónál; mi több, átmegy az oldalaslag alkalmazott mézkamrába is<sup>1</sup>, a melyben pedig több fokkal alantásabb a hőmérséklet, mint a fészekben; míg máskor, bár a kaptár felső részében melegebb van, mégsem megy fel.

Neiszer maga mondja, hogy »nem ritkán látjuk az anyát az alsó kerctsorban, egy kevés keltésen családjával tengődni, míg a felső sorban a legszebb sejtek üresen állanak.<sup>2</sup> Miért nem megy fel ez az anya, ha a nagyobb meleg oly vonzó erőt gyakorol reá és miért mennek át az anyák más esetben a mézkamrába, jóllehet hűvösebb az a fészeknél? Bizonyára bármi más okból inkább, mint a magasabb hőmérsékletre való tekintetből.

Abban is téved Neiszer, hogy a méhek mindaddig nem igen hajlandók a mézkamrát elfoglalni, míg az anya fel nem megy oda;<sup>3</sup> ha a méhek erre várnának, soha sem foglalnék el a mézkamrát,

<sup>1</sup> Maga Neiszer is tapasztalta ezt. I. M. L. 1886. évf. 78. lap.

<sup>2</sup> M. L. 1887. évf. 30. lap.

<sup>3</sup> M. L. 1887. évf. 26. lap.

mert az anya sem elsőnek, sem az elsők sorában nem szokott oda felmenni, — sőt tömve lehet a mézkamra méhekkal és az anya mégis megmarad a fészekben, nyugodtan folytatva hivatását; egyáltalán pedig, ha bármi csekély akadályba ütközik, nem is megy fel addig, míg a méhek mézet gyűjteni nem kezdenek és a meg-  
rakodva hazatérők sűrű tömegben nem tolulnak a mézkamrába.

Bármi téves alapokon magyarázná is azonban magának Neiszer a mutatkozó jelenségeket, semmi beleszólásom nem volna, ha ezen téves alapokból nem vonná le azon még tévesebb következtetést, hogy az anyát csak úgy lehet a mézkamrából kirekeszteni, ha a fészek alá tesszük azt; sőt még ezzel sem törődném, ha a méhésztalálással és így velem is nem akarja ezt elhitélni.

Pedig hogyan lehetne, lehet bizony; csak azt kell tudnunk, mi vonja az anyát a mézkamrába, hogy ezt a tényezőt eltávolíthassuk; tessék csak az általam alkalmazott módot megpróbálni és meggyőződni, hogy igazam van. Hogy Neiszer nem tudott erre más módot találni, mint azt, hogy a fészket fölülrre, a mézkamrát pedig alulra tette, az tévedésének természetes következménye; de ha tudjuk, hogy az anyát nem a nagyobb meleg vonzza oda, hanem a mézkamrába toluló gyűjtő méheknek áramlata ragadja magával, vagyis hogy azért megy oda, mert a népség nagyrésze a mézkamrába igyekszik, népét pedig ő is követni akarja<sup>1</sup>, — nem nehéz kitalálni, hogyan lehet az anyát a mézkamrától visszatartani.

Bizonyára kitalálta már az olvasó is, hogy ha a gyűjtő-méheknek oly irányban nyitunk utat a mézkamrába, hogy az anyát ne érintse és illetőleg ne csábítsa az az erős áramlat, mely a mézkamra felé hullámszik, megmarad a fészekben és nem igyekszik a mézkamrába, különösen ha az odajutás valami módon meg is van nehezítve.

Erre van állapítva az én módom; a gyűjtő méhek a talajon haladnak a mézkamrába és így a keletkezett népáramlat annál kevésbé érintheti az anyát, mert az építményeket elhagyva, a talajra leszállani rendes körülmények között nem is szokott.

Minden esetre megtörténhetik, hogy az anya a talajra hull és a hullámszó népség magával ragadja őt a mézkamrába, — ez azon-

<sup>1</sup> Ugyanily áramlat ragadja magával az anyát, a rajok kivonulása alkal-  
mával is.

ban ritka eset és idővel majd találunk módot arra is, hogyan lehet ennek elejét venni, — addig azonban ez a legbiztosabb módja az anya kirekesztésének, mely már csak azért is jobb a Neiszer-félenél, mert bármely kaptárban alkalmazható, — emelihez pedig különös kaptárak szükségesek.

Mi az oka annak, hogy az anyák — és a méhek általában — minden háborgatás alkalmával felfelé sietnek — mindeddig nem tudjuk bizonyosan; legvalószínűbb, hogy a negatív geotropismus, vagyis ugyanaz a sajátság nyilvánul ebben, mely a földön mászkáló hernyókat arra utalja, hogy a fákra és minden tárgyra, a mi-ben megütköznek, felmásszanak.<sup>1</sup> Bármilyen legyen is azonban ennek oka, bizonyos az, hogy nem a nagyobb meleg kedvéért sietnek felfelé, mert a felfordított szalmakasokban is feljönnek a lépek élére, holott a lépek között melegebb van; sőt a kiszedett kereteken is a felső részeket foglalják el.

Hogy a méhek néha nem akarják a mézkamrát elfoglalni, annak természetes oka az, hogy a concentrikus fűrtbe huzódott család tömegétől nem hajlandók elszakadni; míg a család annyira nem népesedett, illetőleg míg a fűrt annyira nem növekedett, hogy kiterjeszkedik a mézkamrára is, bár mit tegyünk, nem foglalják el azt a méhek, a lépeket elhanyagolják, sőt a beakasztott fias kereteken is csak addig maradnak meg, míg a fiasítás kikelt, azután pedig a fiatalokkal együtt lehuzódnak a családhoz, ha csak időközben annyira nem népesedett az, hogy a méhek kénytelenek a mézkamrát is elfoglalni.

Ebből azonban nem az következik, hogy a mézkamrát alulra kell tenni, hanem csak az, hogy nem kell azt megnyitni addig, míg a család jól meg nem népesedett, mert Neiszernél sem foglalják el az alsó osztályt addig, míg a felsőben szorítani nem kezdenek; ezért várom be én is, hogy a hátulsó kereteket ellepjék a méhek, mert azok, a melyek a hátsó kereteken vannak, már meg nem férnek az előzőkön, tehát kénytelenek a megnyitott mézkamrában maradni.

Hogy azonban a méhek mindaddig nem mennének át a mézkamrába, míg az anya is át nem megy, az ellen tanuskodik mindnyájunk közös tapasztalása, hogy a mézkamrákba, a melyekből az anya ki van zárva, temérdek mézet halmoznak fel a méhek.

<sup>1</sup> L. Term. tud. társ. közl. XXII. köt. 251. füz. 371. lap.

De legyen elég, mert már ezekből is kétségtelen, hogy Neiszer tévedésben van és hogy a legfőbb ok, mely a Neiszer-féle kezelésmód követését ajánlaná, erre a tévedésre van állapítva.

Most pedig lássuk, hogyan kezeli Neiszer a méheket. Neiszer a családot a kaptár felső osztályában helyezi el s a nem nagy hézag — természetesen kedvező idővel — hamar kiépül.

»Ha kiépült a fészek, a hátsó lépek közül 2—3-at, különösen olyanokat, a melyek több heresejtet<sup>1</sup> vagy mézet tartalmaznak, lekaszt az alsó osztályba, helyükbe pedig lépnyomokkal (irányadó lépekkel) ellátott kereteket tesz és ezt addig pótolja, míg az alsó osztály is egészen meg nem telik kiépített keretekkel, vagy általában, míg építtetni akar. Ha további építkezésre szükség nincsen, az alsó osztályba lerakott mézes kereteket kiszedi, kipergeti az üres lépeket a felső osztályba rakja, helyükbe pedig ismét mézes kereteket tesz és ezt addig folytatja, míg a méhek gyűjtenek.«<sup>2</sup>

Mindezt meg lehetne tenni a három osztályu kaptárookban is, én azonban rövidebben csinálom a dolgot.

Közbevetőleg megjegyzem, hogy én csak természetes, vagy múrajokkal, vagy építményeik elszedése által rajállapotba helyezett családokkal építetek.

A rajt a két alsó osztályba helyezem — ha aztán a középső osztály ki van építve és az alsóban vonakodnak építői a méhek, — a mi, ha gyűjtenek, ritka eset — feltéve, hogy csakugyan gyűjtenek, vagy rövid pár nap alatt bő legelő megnyíltára számíthatok, kiszedem a kereteket és mind a két osztályba úgy osztom be, hogy minden két beépített keret közé egy beépítetlen jöjjön, ügyelve természetesen arra is, hogy a fias keretek fönt és alant megosztva ugyan, de lehetőleg egy komplexumban álljanak és egy pár nap alatt ki van építve miud a két osztály. Ha a méhek nem gyűjtenek, úgy — tessék elhinni — Neiszer sem fog a felső osztályból beépített kereteket az alsóba berakni.

Ha a méhek herelépekre akarnak átmenni, elszedem az összes beépített kereteket és irányadó lépekkel ellátottakat adok helyettük, ha pedig a család kevésbé népes, leszorítom az alsó osztályba, mire aztán elmegy a kedve a herelép építésétől,<sup>3</sup> és ha még így

<sup>1</sup> Tehát a Neiszer-féle kezelés mellett is építenek a méhek heresejtekét.

<sup>2</sup> L. Méhészeti Lapok 1886 évf. 77—78. lap és 1887. évf. 26—31. lap

Ha Neiszer csak 2—3 keretet vesz el a családoktól, a melyek herelépe-



is hajlandóságot mutatna arra, elveszem az anyát és fiatal adok helyébe, mert ez esetben az anyában van a hiba, mely valószínűleg kimerülése felé közeledik, a mit észrevévén a család, azért épít herelépeket, hogy az anya halálának esetére a fiatal uralkodónő számára himeket neveljen.

Az elszedett új építményekkel más, különösen a lerajzott családok régi építkezését szoktam megújítani, a melyek így egyszersmind sok fiasítást kapván, meg is erősödnek, ha pedig anyjukat a párosodás alkalmával elvesztették, mindjárt másikat is nevelhetnek maguknak:

Nálunk eleget tett a raj, ha a tészket kiépítvén, egyszersmind a télre szükséges élelemmel is ellátta magát; ha Neiszer már az első évben mézet is pergethet, azt nem kezelésmódjának, hanem a jó legelőnek köszönheti.

Ha a fészek bármi oknál fogva az első évben teljesen ki nem épült, a következő tavasszal kész építményekkel töltöm ki azt;<sup>1</sup> a midőn pedig annak ideje elérkezett, megnyitom a mézkamrát s ha megtelt, kiürítem és megkimélve magamat a kétszeres fáradtságtól, ha már kivettem a kereteket, egyúttal ki pergetem azokat.

Nem is tudom elgondolni, miért kell azoknak a Neiszer-féle kezelésmódnál előbb az alsó osztályba vándorolniok, hacsak nem azért, hogy ott a méz a megkivántató fokig besűrűsödjék. De ha már valahol oly gazdagon mézelnek a méhek, hogy a felhalmozott méznek időt sem lehet engedni a besűrűsödésre, ott épen nincs indokolva úgy kezelni őket, hogy csaknem naponta legyen velük valami dolog, különösen pedig célttévesztő eljárás az alsó osztályba helyezni át a mézet, midőn a felsőben, mint melegebb helyen, hamarabb besűrűsödnék az.

Bármi oknál fogva aggatja is le azonban Neiszer a megtöltött kereteket a mézkamrába, bizonyos az, hogy kezelésmódja oly munkálatokat követel, melyek a három osztályu kaptárokból feleslegesek. ket kezdtek építeni (l. Méhészeti L. 1886. évf. 77. lap), bizony, bizony mondom, hogy ezzel a herelépek építésének elejét nem veszi, annál kevésbé, mert az elvett keretek csak ugyanazon kaptár alsó osztályába vándorolnak át s a kikelt méhek felvonulván a szűk fészekbe, a család népesnek érzi magát és annál hajlandóbb herelépek építésére

<sup>1</sup> Könnyen megtehetem, mert évente — az idén is — vagy másfél ezer beépített keretet tartok készletben a jövő évre.

A mi a beteleltetést illeti, erre nézve azt mondja Neiszer: hogy ha a tartani szándékolt létszámot elérte, őszszel a szomszédos családokat egyesíti; <sup>1</sup> a gyengébb családokat csak a felső osztályban hagyja s ez esetben a rekesztő deszkát a keretek alá tolja, hogy a méhek kevesebbet szenvedjenek a hidegtől; az erősebb családokat azonban két osztályban telelteti be, minél a két sor keretet közvetlen összeköttetésbe hozza. <sup>2</sup>

Helyes, de hisz ugyanczt meg lehet tenni a három osztályu kaptárookban is, sőt a ki nem sajnálja fáradságát, telelőre felrakhatja a kereteket a két felső osztályba és ez esetben a népesebb családok alá is tehet ugyanolyan deszkarekesztéket, a melyet Neiszer a gyengébb családok alá tesz az erősebbek alá azonban nem tehet.

A miket ezeken kívül Neiszer kezelésmódjának előnyeiről elmond, azok csak részben állanak, részben másként állanak, legnagyobb részben pedig nem állanak; így:

1. Igaz, hogy a fészeknek jó helye van a felső osztályban, de még sem igaz, hogy a Neiszer-féle beosztás helyes, mert a méznek legrosszabb helye van alul.

Midőn a természet úgy rendezte be a méhek háztartását, hogy a méz odafönt álljon, a fiasítás pedig alatta történjék, halandó ember által számba nem vehető temérdek tekintet állott előtte, ezeknek egyike azonban mindenesetre az volt, hogy a méznek is jó helyet adjon, mert erre egész éven át és mindig szükség van.

És valóban a méznek legjobb helye is van odafönt, a hol nemcsak hamarább besűrűsödik és megéri, hanem egyszersmind jobban is tartja magát, mert itt van a légkörben legtöbb hangyasav, míg az alsó részekben tapasztalat szerint, nemcsak a virágpor, hanem a méz is leghamarább megromlik.

Neiszer persze azt fogja erre mondani, hogy nála meg nem romolhat a méz, mert idejében elszedi a méhektől. De ebben ismét téved, mert a mint példák tanusítják, megromolhat ám a méz az edényekben is.

Néha oly ritkásan gyűjtik a méhek a nektárt, hogy mikorra besűrűsödik, felére apad, a besűrűsödésnek pedig gyorsan kell történnie, különben a ritkás nektár könnyen erjedésnek indulhat.

<sup>1</sup> Méhészeti L. 1786. évf. 142-143. lap.

<sup>2</sup> M. L. 1886. évf. 78. lap.

Hogy pedig mily gyorsan sűrűsödik be a felső részekben a nektár, el sem hinnénk, ha a mérleg nem tanusítaná, hogy a napközben összegyűjtött nektár súlya már egy éjszaka is  $\frac{1}{1}$ , sőt  $\frac{1}{3}$  résszel apad meg.<sup>1</sup>

Erre ugyan Neiszer ismét azt mondhatná, hogy ő nem rakja le az alsó osztályba a mézes kereteket addig, míg a nektár oda-fönt némileg be nem sűrűsödött, a mivel azonban ismét ámitja magát, mert ezt nemcsak azért nem lehet bevárni, hogy az anya üres sejtek dolgában meg ne szoruljon, hanem azért sem, mert a méhek nem rakják külön keretekbe, a mit naponta gyűjtenek, és így lehet ugyanazon keretben érett és éretlen méz, sőt egészen friss nektár is; ha pedig ily kereteket akasztunk le, az erjedés, különösen a friss nektárban, igen hamar megindulhat, és mert megtörténhetik ilyesmi az egész állománynál is, tönkre mehet minden, vagy legalább annyit szenvednek a méhek, hogy a bajt alig bírják kiheverni.

Szóval, az ember csak ronthat, ha a tenmészet rendjén változtat, mert e csodálatos gépezetben a legcsekélyesebbnek látszó dolog is oly fontos lehet, hogy, mint a híres nürnbergi óráról mondják, elegendő csak egy-két szöveget kimozdítanunk helyéből, hogy az egész nagyszerű gépezet megállapodjék, vagy oly visszá irányban kezdjen működni, hogy a káros következmények előbb-utóbb, itt vagy ott, ha későn is, ha ritkán is, de egyszer okvetetlenül fognak jelentkezni.

2. Nem áll az, hogy kezelésmódja munkamegtakarítással jár,<sup>2</sup> ellenkezőleg sokkal több dolgot ad. Már a mézkamrák megnyitása is nagy munka, különösen azon kaptároknál, a melyek két keretsoron teleltek, mert ezekből az alsó keretsort egészen ki kell szedni, a választó deszkát betolni, a kiszedett kereteket egyenként átnézni, az esetleg ott levő anyát kifogni és a felső osztályba helyezni, vagy ha ezt el akarjuk kerülni, a méheket viaszasöpörni a kaptárba és csak ezután rakhatjuk be a kiszedett kereteket. Ekkor aztán kezdődik az Eduard és Kunigunda ismeretes variatiója, vagyis a keretek folytonos fel- és lerakása, a mi nemcsak unalmas, hanem beválí tehernek is.

<sup>1</sup> L. Gundelach: Naturgeschichte der Hgbiene. 1842. 34. lap. Bündenbender: Bztg 1871 évf. 15. lap és Baist: Bztg 1871 évf. 191. lap.

<sup>2</sup> M. L. 1887. évf. 29. és 33. lap.

Hogy erről világos fogalmunk legyen, kezdjünk egy kicsit számítani.

A Neiszer-féle keretek mindegyikén mintegy 4500, a 10 kereten tehát, melyekből a fészek áll, 45,000 munkás sejt van; mindezeket kedvező viszonyok között már 15 nap alatt is betölthetné az anya. Minthogy azonban az első keretben rendszerint csak virágpór és egy kevés méz van, a 2—3 hátulsó lépbe pedig mézet hordanak a méhek; minthogy továbbá a többi keretek is fönt 2—3 ujnnyira és oldaloslag is többé-kevésbbé mézzel vannak megtöltve, alább pedig nem kevés virágpór van bennük: a fiasításra alig marad több 20—25,000 sejtnél, melyeket az anya már 8 nap alatt is betölthet.

Tekintve már most, hogy 2—3 nap alatt is sok mézet gyűtenek a méhek, a minck tulnyomó részét, annak daczára, hogy a mézkamra alul van, a felső osztályban helyezik el: gazdag mézelés alkalmával már 3—4 nap alatt is annyira megszorulhat az anya üres sejtekben, hogy, ha megelőzőleg nem gondoskodunk azoknak pótlásáról, bármit mondjon Neiszer, bizony lemegy az alsó osztályba is.

Mindezekből kétségtelen, hogy a méheknek Neiszer módja szerint való kezelése igen leköti az embert és hogy Neiszernek azon szavai, hogy a »manipulatio folytonos«, <sup>1</sup> szoros értelemben veendő.

Tegyük fel azonban, hogy mindig gondoskodva van üres sejtekről és az anya ezeknek hiányában le nem jön, Dzierzon tanusítja és hitelt is adhatunk neki, hogy lejöhet már csupán a nagy hőség következtében is, <sup>2</sup> ha pedig lejött, tessék kifogni és visszahelyezni a mézkamrába; egy újabb dolog, a mire nem számítottunk.

Ezekből pedig következik,

3. hogy nem áll az sem, a mit Neiszer oly hévvel vitat, hogy ezen a módon biztosan vissza van tartva az anya a mézkamrától, <sup>3</sup> mert lemehet, ha elmulasztjuk a megtöltött keretek elszedését és üres lépekkel való pótlását, és lemehet, ha ezt el sem mulasztjuk, csupán a nagy hőség következtében. <sup>4</sup> A negatív bizonyítás nem

<sup>1</sup> Méhészeti Lapok 1887. évf. 31. lap.

<sup>2</sup> Bztg 1847. évf. 8. sz. és 1857. évf. 6. sz.

<sup>3</sup> M. L. 1887. évf. 26. és 33. lap.

<sup>4</sup> Valószínű azonban, hogy a nagy hőség mellett befolyással van erre a

ponderál; ha Dzierzon tapasztalta, hogy lemegy, a mi fölött nem kétkedhetünk, száz tanu azon állításának is, hogy le nem megy, csak az az értelme van, hogy az illetők ezt nem tapasztalták.

Más az, hogy az anyát semmiféle zavarás vagy kényszer által az alsó osztályba lehajtani nem lehet,<sup>1</sup> ezt elhisszük Neiszernek, de ez nem annyit jelent, hogy más okok következtében sem volna hajlandó lejőni.

4. Nem áll az, hogy Neiszer módja szerint kezelve több mézet adnának a méhek,<sup>2</sup> mert bármiféle kezelés mellett is csak annyit adhatnak, a mennyit:

1. a legelőn találják;
2. a mennyit erjükkel gyűjthetnek és
3. a mennyinek elhelyezésére üres sejtjeik vannak.

Ha nincs mit gyűjteni, bizony nincs is mit elvenni, bár mikép kezeljük a méheket; a mi pedig a munkaerőt illeti: minthogy a Neiszer-féle módon kezelt méhek szaporodása korlátozva van, kétségtelen, hogy csak korlátozott erővel gyűjthetnek, tehát nem versenyezhetnek oly családokkal, a melyek szabadabban szaporodhattak és így jobban megnépesedtek; ha pedig nem gondoskodunk róla, hogy a méz befogadására üres sejtek is legyenek, minden körülmények között megakad a gyűjtés.

Igaz, hogy az eredményre befolyással van az is, hol és hogyan tetetik le a méhek a mézet,<sup>3</sup> ebből pedig azt lehetne következtetni, szénsavval erősen megterhelt levegő is, mert az alulról deszkával elrekesztett felső osztályt nem képesek a méhek eléggé szellőztetni.

Neiszer ugyan — és mások is — úgy látszik azt hiszik, hogy a szénsav fajsúlyánál fogva a fenékre telepszik (l. M. L. 1886. évf. 78. lap) és talán a közlekedésre szolgáló hézagokon át lesüllyed az alsó osztályba, innét pedig kitarodik.

Ennek azonban ellene mondanak Leblanc eudiometrikus vizsgálatai, a melyek arról tanuskodnak, hogy a szénsav, bár a legsúlyosabb légnem volna is, nem igyekszik a mélyebb helyeket önként elfoglalni, hanem a légkörben diffundálva van, sőt gyakran éppen a magasabban fekvő légrétegek vannak vele jobban megterhelve. C. J. Moleschott: *Physiologie des Stoffwechsels* 23. lap; nem lehetetlen tehát, hogy a felső osztályban annyira szaporodik a szénsav, hogy az anya kénytelen a röpködő lyukkal közvetlen összeköttetésében álló és így könnyebben szellőztethető alsó osztályba menekülni.

<sup>1</sup> Neiszer *Méhészeti L.* 1886. évf. 77. lap.

<sup>2</sup> *Méhészeti L.* 1891. évf. 72—73. lap.

<sup>3</sup> Sötér K. *Méhészeti Közlöny* 1891. évf. 149. lap.

hogy miután a Neiszer-féle kaptárokban közelebb érik az üres sejtet, többet is gyűjtenek. Ez azonban önámítás volna, mert a gyűjtő méhek oda sietnek, a hol az anya és fiasítás van,<sup>1</sup> legnagyobb részük tehát, nem törődve az alul függő üres lépekekkel, felmegy a felső osztályba, sokan le is teszik ott terheiket, a melyek azonban erre helyet nem találtak, visszajőnek az alsó osztályba és így legalább is annyit mulasztanak, mint a mennyit azok nyertek, a melyek mindjárt az alsó osztályban tették le a mézet.

Ha a Neiszer-féle kezelésmód arra utalná a méheket, hogy a gyűjtött mézet mindjárt az alsó osztályban tegyék le, úgy soha sem kellene a mézes kereteket fölülről kiszedni és leaggatni.

A ki mégis azt hiszi, hogy a Neiszer-féle kezelésmód jobban fizet, tegyen kísérletet, állítson fel a gyűjtés megindultával egy Neiszer-féle kaptárt és kezelje azt Neiszer módja szerint; melléje pedig, hogy a viszonyok hasonlóbbak legyenek, egy fekvő kaptárt ugyanazon erőben, 15—16 Neiszer kerettel berendezve, és, ha csak az utóbbiból is mindig idejében elszedi a mézet, meg fog győződni, hogy az eredmények között igen csekély, vagy semmi különbség sem lesz, holott pedig a fekvő kaptár olcsóbb, csak 15—16 keret van benne és ezek közül is csupán a hátulsó 6—7-et kell kiszedni, tehát kevesebb vele a munka is. Oly három osztályu kaptárokkal azonban, melyekben a mézkamrához a takaró deszkázaton közepett hagyott és Hannemann rostélylyal biztosított néhány □ ctmnyi nyíláson át juthatnak csak a méhek,<sup>2</sup> nem merném a versenyt elvállalni, mert itt a fiasítást gondozó méhek sűrű tömegén kell a gyűjtőknek magukat keresztül törniök, a mivel temérdek időt mulasztanak. Ebből azonban nem az következik, hogy a Neiszer-kaptár jó, hanem az, hogy a leirt módon szerkesztett kaptár rossz, tehát nem a Neiszer-félét kell elfogadnunk, hanem az utóbbinak szerkezetén kell változtatnunk.

Hogy a temesvári piacot 1889-ben a Neiszeristák elárasztották mézzel,<sup>3</sup> azt elhiszem, ezt azonban, a mellett, hogy egy provinciális város piacát már 20—30 metermázsa mézzel is el lehet árasztani, a mennyit 30—40 termelő még parasztkasokkal is pro-

<sup>1</sup> Tudja ezt Neiszer is. L. M. L. 1887 évf. 27. lap.

<sup>2</sup> Ilyen kaptárokat készít Kühne F. is.

<sup>3</sup> Kleins J. Méhészeti L. 1891 évf. 72. lap.

dukálhatott, nem a Neiszer-kaptároknak, hanem inkább a késő őszi tartó jó legelőnek és kitünő évnek kell tulajdonitanunk.

5. Nem áll az, hogy a Neiszer-kaptárookban jobban telelnek a méhek,<sup>1</sup> mert, mint láttuk, ugyanúgy betelelhetők a három osztályu kaptárookban is; azt talán nem is kellene mondanom, hogy a vékony takaró deszkákat, a melyekben Neiszer megütközött,<sup>2</sup> néhány réteg papirossal legalább is oly melegtartókká tehetjük, mint a Neiszer-kaptároknak kívülről a levegővel érintkező menyezete.

Ellenkezőleg, a Neiszer-kaptárookban kritikussá teszi a telelést az, hogy a felső osztály kereteiben, a melyekben egész nyáron fiasítottak a méhek, ritkán van annyi bepecsételt méz, a mennyi a beteleléshez szükséges volna; ha tehát az esztendő nem jó és általában a hol őszi legelő nincsen, télre javítani kell a méheket, hogy éhen ne vesszenek.

Másként állanak a dolgok ott, a hol a fészek két sor keretből áll; itt, hacsak az esztendő nem igen rossz, már június elején, alább terjedvén a fiasítás, a felső keretsor kiürült lépei többé-kevésbé megtelnek mézzel, a mi alatt sok a virágpor is, mely itt tudvalevőleg legjobban tartja magát; a méz nagy része be is pecsételtetik és a fiasítást innét kezdve már inkább csak az alsó keretsorban úzik a méhek.

Ha később szintén van mit gyűjteni, a felső keretekben bepecsételt méz érintetlenül marad, ha pedig az esztendő igen rossz, megkezdhetik ugyan a méhek annak fogyasztását, de, mert ilyenkor a fiasítás már szűnő félben van és így a szükséglet kevesebb, mégis jóval több méz marad bennük, mint a Neiszer-kaptár felső osztályának kereteiben.

De több dolgot is ad a betelelés, ha a méheket Neiszer szerint kezeljük, mert a kereteknek legnagyobb részét, az alsó sorból pláne mind, ki kell szedni; míg nálam, ha valamely kaptár új lépekkel be van rendezve, 2—3 évig teljesen elegendő hátulról 3—4 keretet kivennem, mert már ezekből is látom, van-e elegendő ételme és termékeny anyja a családnak; hogy pedig mily nagy könnyebbség ez, csak az tudja méltányolni, a ki tapasztalta, hogy rablásra

<sup>1</sup> M. L. 1886. évf. 78. lap és 1887. évf. 33. lap.

<sup>2</sup> M. L. 1887. évf. 29. lap.

való hajlandóságuk miatt ősszel mily nehéz a méhekkel hosszas operatiókat végezni. Végre

6. csak mellékesen legyen megjegyezve, hogy nem áll az sem, mintha a rajok 26—30 cmtr hosszú lépeket építenének egyhuzamban tisztán munkás sejtekből,<sup>1</sup> mert néha már beljebb is a keretek alsó részében elég heresejt van, a hátsó lépnyőmokat pedig nem ritkán mindjárt heresejtekkel folytatják. Hanem hát azért okosabb az ember, hogy tudjon e tekintetben is a méheknek parancsolni. Herefogókra csak a kezdőknek van szüksége és ha felavatott méhészek a herefogók javításán törik a fejüket,<sup>2</sup> bizonyára nem önmagukra, hanem a kezdőkre való tekintetéből teszik azt.

Másként áll:

1. az, hogyha kora tavasszal mézelnek a méhek és a felső méz kamrát megnyitjuk, lehül a fészek és sokkal több méhnek kell otthon maradnia, hogy a fiasítás is el ne hüljön, vagy a szaporitást kell korlátozni,<sup>3</sup> mert ha a külső hőmérséklet + 14—15 R. fokon alul áll, a virágok nem választanak el nektárt, tehát nincs is célja a méz kamra megnyitásának; ha pedig magasabb, különösen nappal, nem igen kell tartani a fészek elhülésétől, a mi különben az én módom mellett még akkor sem történhetik, ha tél közepeán nyitnám is meg a méz kamrát.

Ezzel pedig elesik a Neiszer-kaptároknak azon kiemelt jó tulajdonsága is, hogy »a mézhordás hűvösebb időben is tökéletesen kihasználható«,<sup>4</sup> mert hűvös időben mézhordásról szó sem lehet, a mi egyszersmind hiteles bizonyíték arra nézve, hogy a kikürtölt jó tulajdonságokról senki meg nem győződött, hanem csak úgy gondolták ki azokat az íróasztal mellett.

2. Az, hogy a kaptár felső része melegebb levén, általában alkalmasabb a fiasításra,<sup>5</sup> mert ez legfőleg csak május végéig áll; innét kezdve már oly magas a külső hőmérséklet, hogy a kaptár felső és alsó része között semmi különbség nincsen; tessék csak a

<sup>1</sup> Neiszer Méhészeti Lapok 1887. évf. 30. lap.

<sup>2</sup> Ugyanaz és ugyanott; erről azonban nekem tudomásom nincsen, legalább a szaklapokban igen keveset olvastam a herefogók javításáról.

<sup>3</sup> Neiszer M. L. 1887. évf. 27—28. lap.

<sup>4</sup> Neiszer M. L. 1887. évf. 33. lap.

<sup>5</sup> Neiszer M. L. 1886. évf. 77. lap és 1887. évf. 26. lap.



hőmérőt + 30—31 R. fok melegben a kaptárba függeszteni és meggyőződni róla, hogy igazam van. Minthogy pedig Neiszer épen ezen időre rakja a fiasítást a felső osztályba, világos, hogy ennek semmi célja nincsen, mert ugyanoly meleg helyen állana alul is. Ellenkezőleg, ilyenkor már csak azért is alkalmasabb az alsó rész a fiasításra, mert közelebb esvén a röpdülő lyukhoz, könnyebb azt szellőztetni.

Tanusítják ezt maguk a méhek is, mert nagy hőségben anyyira lehúzódnak a kaptár alsó részébe, hogy a felső részben alig maradnak néhányan.<sup>1</sup>

3. Igaz, hogy a Neiszerféle kaptárokban nem kénytelenek a méhek magukat teli gyomorral szűk nyílásokon át agyonkinozni<sup>2</sup> de ennek csak azokkal szemben van jelentősége, a kik Hannemann rostélyokat használnak, rám és azokra nézve azonban, a kik rostélyokat nem használnak, semmi értelme nincsen.

A mi azonban mindenesetre áll, az:

1. Hogy a nagyobb keretek csakugyan célszerűbbek a kisebbeknél;
2. Hogy a természetes rajzás a Neiszer kaptárokban korlátozva van;
3. Hogy e kaptárok igen alkalmasok műrajok alakítására és a szomszédos családok egyesítésére.

De hát minő műrajt lehet alakítani oly családokból, a melyeknél a szaporítás korlátozva levén, teljes erőre nem fejlődhetnek?

A méhészet apostolai általában azt tanítják, hogy csak oly népes kaptárakból szabad műrajt csinálni, a melyek a természetes rajt is bármely órában kár nélkül elbocsájthatnák; ha a család nem ilyen, nem csak a műrajhoz kevés a reménység, hanem tönkre juthat az anyacsalád is.<sup>3</sup>

Igaz, hogy ha a két keretsort közvetlen összeköttetésbe hozzuk, jobban szaporodnak a méhek és csinálhatunk erős műrajokat is, — azonban így már nem is Neiszer módja szerint kezeljük ám a méheket.

<sup>1</sup> Ilyenkor hajlandó aztán az anya is az alsó osztályba lejöni.

<sup>2</sup> Neiszer: Méhészeti I. 887. évf. 33. lap.

<sup>3</sup> L. Berlepsch: Die Biene. III. Aufl. 484. I; Kleine: Die Biene u. ihre Zucht. II. Aufl. 189. lap; G. Dathe's Lehrbuch: D. Bzucht. IV. Aufl. 281. I. sat.

A mi pedig a könnyü egyesítést illeti, ez csak akkor volna fontosabb, ha mindig a szomszédos kaptárokat kellene egyesíteni; legtöbbnyire azonban nem a szomszédokat, hanem egymástól távolabb álló családokat kell egyesitenünk; így én — hogy előbbre vissza ne menjek — az idén is 146 kaptárt 92-re redukáltam, a nélkül, hogy valami zavarodás történt volna a méhek között, pedig nyáron 4 külön méhesben állottak a méhek, a telelés pedig csak kettőben történik, tehát 4 méhesből kettőbe kellett összehoznom minden méhet, — mit segítettek volna rajtam ennél a Neiszerféle kaptárok?

Különben is oly nehéz valami az az őszi egyesítés, hogy csak ennek könnyebbsége kedvéért is érdemes legyen Neiszer kaptárokat tartani, mert a tapasztalás tanúsága szerint, ilyenkor kevesebbet röpködven a méhek, hajlandók ott maradni, a hová tesszük őket;<sup>1</sup> ha pedig oly időt választunk az egyesítésre, midőn előre láthatólag pár napig nem fognak röpködni a méhek, — például olyant, midőn lába lóg az esőnek — bizonyosan meg is maradnak ott és ha egy néhány eltévedne, ezek sem vesznek el, hanem bekéredznek valamely kaptárba.

A mi azonban nekem különösen nem tetszik és a mi a Neiszer-féle kaptárok és kezelésmód elterjedésének valószínűleg útját is fogja állani:

1. Az, hogy csak ott alkalmazhatók sikeresen, a hol a legelő igen jó, különösen a hol késő őszig tart,<sup>2</sup> hogy megtölthessék a méhek az üresen maradt sejteket, melyeket előbb a fiasítás tartott elfoglalva; sőt szükség van azután még meleg időre is, mert különben a méznek nagy része pecsételetlenül marad.

A hol őszi legelő nincsen, vagy talán csak júliusig gyűjtenek a méhek, ott a Neiszer-féle kezelésmóddal vagy épen nem, vagy csak úgy lehet boldogulni, ha téltre elegendő bepecsételt mézzel látjuk el a méheket.

A mi azonban oly könnyü ott, a hol a mézkamra fölül van, — a Neiszer-féle kezelésmód mellett oly nehéz: bepecsételt mézre szert tenni.

<sup>1</sup> L. Gerasch: Bztg. 865. évf. 23—24. sz. 297. lap és Dathe u. ott 299. l.

<sup>2</sup> Ilyen Lugos környéke, a hol Neiszer mehészkedik, mert itt nem csak a tarló virágból (stachys annua és st. recta), hanem a sárkányfőből (Dracocephalum, Moldovicum = Buschperkraut) is késő őszig mézélhetnek a méhek.

Oda fönt — a fészek hátsó részeiben — minden esetre bepecsételnék azt a méhek, de ezt nem lehet bevárni, mert az anya üres sejtek hiányában lemehetne a mézkamrába; ha pedig az alsó osztályba függesztjük a mézes kereteket, mintha csak arra számítának a méhek, hogy az anya oda fog átjönni a fiasítással, nem igen hajlandók a mézet bepecsételni. arról pedig szó sincs, hogy egész kereteket bepecsételnének, a mi uem baj ugyan, ha a mézet ki akarjuk pergetni, de annál kellemetlenebb, ha bepecsételt mézre van szükség.

2. Hogy sem a kaptár, sem a kezelésmód kezdőknek és általában azoknak, a kik a szaporításra fektetik a fősúlyt, nem való.

3. Hogy ha akár ősszel, a téli berendezés, illetve a rekeszték eltávolítása előtt, akár tavasszal a mézkamra megnyitása után hirtelen hidegre fordul az idő, az alsó osztályban levő méhek nem lévén képesek felhuzódni, tömegesen pusztulnak el; a hol tehát ilyesmi megtörténhetik vagy épen gyakori eset, ott Neiszerkaptárokat használni épen nem lehet.

Hogy a Neiszer-féle kezelésmód mellett sem oly szép, sem oly jó mézet nem kapunk a méhektől, — ez tény, a minek egészen természetes okai vannak.

4. A Neiszer-féle kezelésmód mellett ugyanis a mézzel megtöltött keretek túlnyomó része a fészekből leakasztva kerül a mézkamrába, tehát a méz alatt sok a virágpor is, melynek intenzív festő anyagai, a ceranthin és erithalin oly sárgára festik a mézet, hogy ha csak 20—30 sejtben van is ilyen méz, több keret tartalmát képes megsárgítani.

Rendesen kezelt méhészetben soha sem is szabad a mézkamrába oly kereteket függeszteni, a melyek virágport tartalmaznak.

Hogy pedig a méz nem is oly jó, annak oka az, hogy a mézkamrába lerakott keretektől — mint ezt maga Neiszer is elismeri<sup>1</sup> — igen gyakran felhordják a méhek a bepecsétetlen mézet a fészekbe, a mit néha már a következő napon ismét le kell akasztani, a méhek azonban újból felhordják annak egy részét. Így történik aztán, hogy ugyanazon mézet kétszer—háromszor is felviszik, ennek következtében pedig savas természetű nyálukból több vegyül bele a szükségesnél, a mitől a méz kellemetlen, éles accentust kap.

<sup>1</sup> Méhészeti Lapok. 887 évf. 28—31. l.

Tárgyamtól messze vezetne, ha itt a cukor inverziójáról és különösen mézzé való átalakulásáról részletesebben szólnék, — nem sokára megjelenendő nagy munkámban feltalálja az olvasó ezt is, — legyen elegendő tehát csak röviden konstatálnom, hogy a méz, mely több ízben megtette az útát a méhek orrmányán és szájrészén át, kellemetlen éles ízű lesz, a miről nemcsak nekem, hanem másoknak is vannak tapasztalásai.<sup>1</sup>

Ez az oka, hogy felhagytak az úgynevezett szűz sejtek gyártásával is, mert a külföld kellemetlennek találta a méhek által ismételve felhordatott mézet.

Nem mondom, hogy a bajokon nem lehetne bizonyos tekintetekben segíteni, a minek egyik módja volna mindjárt az is, ha a kaptárt három részre osztva, a két felső osztályban volna a fészek, az alsóban pedig a mézkamra,<sup>2</sup> így azonban, a mint a kaptárok most készülnek és kezeltenek, semmi esetre sem jobbak és kezelésük sem okszerűbb az Alberti-féle lapozó-kaptároknál és azoknak szokásos kezelésénél, az én kaptárimmal és kezelésmódommal pedig távolról sem versenyezhetnek.

Mínt hogy pedig a Neiszer-kaptárok nem is olcsók, beszerzésük annál kevésbé ajánlatos, mert ha egy közönséges parasztnak alját — Dzierzon tanácsához képest — deszkával berekesztjük és beépített keretekkel kitöltött fiókot teszünk alá, csaknem ugyanazon eredményeket fogjuk elérni, mint a Neiszer-kaptárral, a méhek existenciája pedig mindenesetre jobban lesz biztosítva.

Tudom, hogy Neiszer és hívei — különösen azok, kik nagyobb számban csináltattak Neiszer-kaptárokat — megmaradnak tovább is a kezelésnek ezen módja mellett, egyrészt, mert a kaptárokat nem akarják tűzbe dobni és átalakításuk is sokba kerülne, másrészt, mert megszokták a velük való manipulációt, talán nem is ismerik a könnyebbet és jobbat, némelyek pedig már csak következeteségből is.

De nem is ezeknek, hanem azoknak számára irtam, a kik méhészetet akarnak kezdeni, vagy megtévesztve, azon gondolkodnak, nem volna-e jobb Neiszert követni?

Ezek jól teszik, ha kétszer is elolvassák és komolyan meg-

<sup>1</sup> L. Der Ausmusz. 877. évf. 8—9. sz. 93. l.

<sup>2</sup> Dzierzon is csak a kaptár  $\frac{1}{3}$ -át ajánlja ily módon mézkamrává berendezni.

fontolják az elmondottakat, mielőtt a járt útról letérve, a kezelésnek még teljesen ki nem próbált és oly módját választanák, mely fönttarthatja magát ideig-óráig, de állandó jövője már csak azért is alig lesz, mert több munkát és időt igényel, az idő pedig pénz, melynek értéke napról-napra növekedik.

Inám, 1891. novemb. 15.

Sötér Kálmán.

### A viaszfehérítésről.

Azon több oldalról hozzánk érkezett kérdésre, hogy miként lehet a viaszt fehéríteni, adjuk az alábbi útastást.

A viaszt olvaszszuk fel egy nagy edényben. Egy másik edényben kézzel hajtható henger van, mely azonban félig az edényben levő hideg vízben forog. Ha a folyékony viaszt a hengerre öntjük, ez vékony lemezekben leválik a hengerről s a víz színén úszik. Ezután a viaszlemezeket vékony kifeszített ruhára teszszük s a napra helyezzük ki s a viasz megfehéredik. Ha mintegy egy hétig ily módon a napon volt, ismét feloldjuk s említett eljárás szerint fehérítünk tovább.

Ha csak kis mennyiségű viaszt akarunk fehéríteni, a lemezeket úgy is nyerhetjük, hogy a viaszt meleg vízre folytatjuk s az így képződött vékony lemezt a kihűtött vizről levesszük és a fennebb említett módon a napon fehérítjük.

Vegyteni szabályok szerint pedig így fehérítünk: Egy megcizezett edényben olvaszszuk fel a viaszt s 80 R. fokra melegítjük. Ezután szénasavas meszet (gypsz) teszünk közébe, melyet ha úgy tetszik, előbb vízben feloldunk s fakanállal keverjük e vegyületet. Ha a szénasavas mész a viaszt megfehéřítette, azt eltávolítjuk, azaz keverünk közébe meghígított kénsavat s addig főzzük, míg a mész kiválik. Az arány ez: 28 gr. víz és 28 gr. viaszhoz veszünk 5 gr. szénasavas meszet (gypszet). A kénsav 1.8 fajsúlya legyen és alkalmazáskor 5 grammra 5 gr. víz öntendő.

Am. Bec. Journál után

—i.

### Vegyesek.

— *Közgyűlésünkről* lapunk részletes tudósítást a jövő számban ad; c helyen azonban figyelmzettjük t. olvasóinkat, hogy a

nagy jelentőségű gyűlés tárgyai kiváló figyelemre méltók s ezért kérjük az abban irtakat tudomásul venni s a közérdekekben minél nagyobb munkásságot kifejteni sziveskedjenek.

— *Lapunk mostani száma* a közgyűlés miatt két napot késik. Ezen számunkban azonban csak az elnöki megnyitót közölhetjük. — Az érdekes főttkári évi jelentést, valamint a gyűlés lefolyásáról szóló részletes jelentésünket a jövő — febr. 15-iki — számunkban adjuk.

— „*Mit tartsunk Neiszer-kaptár és kezelésmód felől*“ című bírálati cikkünket azért adjuk ezen jelentékenyen megtoldott számunkban, hogy ez által t. olvasóink még mielőtt a tavaszi intézkedések felett döntenének: ismerjék meg álláspontunkat. Azt hisszük ezen áldozattal járó intézkedésünk által kedves dolgot cselekedtünk. Jelezzük egyuttal, hogy ugyanezen értekezés dolgozat külön lenyomatban is megjelent a szerkesztőséghez és beküldött 20 kr-ért díjmentesen küldetik meg.

— *Boszantó nyomdai tördelési hiba* csuszott be lapunk ez évi 1. számába, — melyet kérünk így olvasni sziveskedjenek, ugyanis: a 9-ik lap a 10-ik lappal felcserélendő, s e szerint a 8. lap utolsó szava után: »melyet«, a 10. lapon következő: »adott viszonyaink között« stb; olvasandó egész a 9-ik lap végéig, a midőn ezen szavak után: »hogya minél több a« következik a 11. lapon: »phosphorsavas só« stb. — Midőn az elcserélést észrevettük, a vidéki számok már expediálva lettek, — helybeli olvasóink vehettek oly számot is, melyet később nyomattunk, s ezekben a hiba nem fordul elő. Különbén a tévesen beillesztett lapot legjobb szétvágni s a 8. lap után a 10-diket tenni. Ezzel a hiba egészen jóvá van téve.

— *Az Udvarhely járási méhészkör* azon tagjai, kik a tagsági díjat még nem fizették be, azt február hó 10-ig eszközölni legyenek szivesek. A tagsági díj Szentgyörgyi József pénztárnok úrhoz F.-Boldogasszonyfalvára, u. p. Sz.-Udvarhely fizetendő. — Sándor Lajos elnök.

— *Győzzön a jobb!* Találóbbr címert nem adhatunk azon hírünknek, melyben arról kívánjuk igen tisztelt olvasóinkat értesíteni, hogy ismét egy újabb szerkezetű kaptárt talált ki t. Prónay A. úr, ki a méhészet terén már eddig is sok jelét adta odaadó érdeklődé-

sének. T. Prónay A. úr ígérte, hogy saját találmányu kaptárának szerkezetét lapunkban fogja leírni. Nagy érdeklődéssel várjuk.

— *Két estélyi tanítás eredményéről* csak a vegyésekben adunk számot t. olvasóinknak; mert a nagyfontosságú szakcikkek lapunk terét már is felettébb igénybe veszik. A jan. 16-án tartott esti tanításon felolvasás helyett megvitatás végett ezen kérdés vetetett fel: »Megengedhető-e az erdélyi viszonyok között a liszttel való etetés?« A kérdést igazgató alelnök Zágoni Albu József vetette fel. Mindenekelőtt tisztázta azon kérdést, hogy a kaptárban (kasban) való etetés és a behordás között különbséget kell tenni. Tapasztalati tényekre hivatkozva pedig be lett igazolva, hogy a lisztnak tavasszal való behordatása káros egyáltalában nem lehet. A preparált liszttel való etetés azonban lehet rossz következményű; mert ha elég gyorsan fel nem használtatik, a sejtben megerjed. Jó azonban egy kissé a lisztet barnára pergelni és így helyezni el a méhes közelében, mert a pergelés az erjedésre való hajlandóságot korlátozza. A megpergelt liszt sűrű szitán át-eresztendő, hogy a hőség által képződött tömörülés megsemmisítessék. Ha a természetben virágpórt kapnak méheink, a liszthez nem nyulnak, ezért csak kora tavasszal használható. — A tárgyhoz hozzászóltak: Zágoni J., Buday J., Rovács B., Nagy K., Gebhardt D. és Turcsányi Gy. A lisztet hintsük lépekre s így helyezzük el méhesünk közelében oly helyen, hol a méhek könnyen hozzáférnek, de az eső ellen meg van óva.

Egy másik kérdés volt: »Kiszedjük-e ősszel a kenyeret?« a megoldás tagadó irányu lett. Ha azonban a feleslegeset mégis elvesszük, ezt zárt és száraz helyre helyezzük el, hogy kora tavasszal beadhassuk.

Ugyanez alkalommal kóstoltuk meg a Müller Jakab erdódi pléb. úr által beküldött mézet is, mely igen jó, első minőségünck nyilvánított ki.

Jan. 22-én Bodor L. I. alelnök tartott igen érdekes szabad előadást az etetés különféle módjáról. Óva intett a rossz, talán már erjedésbe is átment méz felhasználásától. A ki jó mézet nem adhat tavasszal, adjon inkább kandi-cukor oldatot, melyből a mézzel egyenértékü táplálékot készíthetünk méheinknek. Megemlíti azt is, hogy a liszt közé nitrogén tartalmánál fogva tanácsos egy

kis paprikát is vegyíteni. Az etetéssel kapcsolatosan megemlékezik az itatásról is, s különáscn hangsúlyozza, hogy az itatáshoz lehetőleg patak- (folyó) vizet használjunk, mely közé azonban tanácsos egy kevés só is tenni. 8—10 R. fokon alól azonban soha se zárjuk méheinket.

A tanulságos előadást megelőzőleg még felolvastatott Tóth Tamás bátyánknak: »A remetek az apácák között« című tréfás elmefuttatása, melyet azonban lapunknak felettébb igénybe vett szűk tere miatt nem adhatunk.

— A „*Szamosujvári Méhészkör*“ a felállítandó minta-méhes javára 1892 január 31-én zártkörű tánczestélyt rendezett. A körülmények kényszerítették ezen életrevaló kör intézőit, hogy épen azon a napon tartsák tánczestélyöket, midőn a központban a közgyűlés volt, s ennélfogva sajnálattal kellett az ők jelenlétüket nélkülöznünk. Midőn lapunkat zárjuk, már értesültünk, hogy igen kedvező siker koronázta a derék kör buzgó tagjainak fáradozását, kiknek élén: Gajzágó Ferencz elnök, Páll Kristóf pénztárn., Voith Gergely aleln., Páll Bogdán jegyző állottak. A jó sikert örömmel constatáljuk.

— *Eladó 4 darab Bodor-féle* kaptár méhekkkel és szállítható méhessel. Értekezhetni Walcz Gyula vasúti tisztviselőnél. (Emkepalota.)

Szerkesztő póstija.

B. G. úrnak Cs.-Menáság Szives értesítését örömmel vettük. De azt hiszszük, hogy örömet szerzünk mi is, ha jelezzük, hogy új év óta már több mint 60-an csatlakoztak hozzánk! — K. Gy. úrnak Bodony (Nógrád). Tagjaink sorába készséggel jegyeztük be s már megjelent számokat megküldtük. Az érdekeltséget fokozni a tanító úrknak saját jól felfogott érdekükben áll Üdvözlettel. — M. J. úrnak Izsaszegh. Igen örvendek, hogy a kegyedbe helyezett hitemben nem csalódtam! De azt hiszem, hogy az eddig tanusított buzgóság mellett a kilátásba helyezett kör is létre fog jönni. Szívesen üdvözöljük. — P. Sz. M. úrnak Kóka. Becses levelét vettük s alkalmmilag szoritunk is neki helyet; de most közgyűlési ügyeink s a N. bírálat igen igénybe veszik terünket. — Ha azonban némi módosítást teszünk a kéziraton, ne tessék zokon venni. Külön levél megy.

---

*Lapunk melléklete: Báró Rothschütz krajnai kereskedelmi méhtelepének 1892-ik évre szóló árjegyzéke. Weixelburg-Laibach, Ausztria.*

---

A méhész-egyleti rendes tagsági díj 2 frt, köri tagsági díj 1 frt. A tagsági díjak G e b h a r d t Döme méhész-egyleti pénztárnoknak küldendők Kolozsvárt. A tagsági díj fizetési kötelezettség 5 évig tart. (Alapszabály 4. §.)

---

Szerkesztésért felelős: **Turesányi Gyula.**

---

Nyom. Gámán J. örök. Kolozsv.